GAZETA KRAKOWSKA

Nro. 1.

W Niedzielę Dnia 3. Stycznia 802.



Z Wiednia d. 26. Grudnia.

Wczoray w dzien Bożego narodzenia odprawione zostało w kościcle zamkowym nabożeństwo orderu złotego runa, na którym znaydowali sie J. C. K. M. Arcy Xżeta Antoni i Jan, wraz z kawalerami tego orderu i z całem dworem.

Z Drezna nadeszła w tym momencie dla całego elektorskiego domu pocieszna wiadomość, że żona młodszego brata Elektora, Xcia Maxymiliana, z domu Xżniczka Parmy, wydała szczęśliwie na świat syna, która nowinę d. 14 t. m. o godzinie 7 z rana 60 wystrzałow z armat ludowi ogłosiło. Nowo urodzony Xżę został dnia tegoż po godzinie 10 przez elektorskiego spowiednika ochrzczony i procz innych otrzymał imię Jana Nepomucyna. Trzymali go do chrztu Xże Antoni starszy brat Elektora i Xżna Teressa Arcy Xżna Austryi. Nazaiutrz przy potroynym wystrzale z armat i ręczney broni gwardyi elektorskiey odprawione było z tego powodu "Te-deum." Cały dwor obchodził ten dzień uroczyście. Xiążę Maxymilian liczy więc teraz 3 synow i 3 corki.

Z Hamburga d. 8 Grudnia.

Czytamy w iedney z naszych gazet z pewnych źrodeł wyczerpniona wiadomość, iż Rzplta francuzka obowiązała się Rzpltey batawskiey ustąpić części Xstwa Kliwii, które na lewym brzegu nabyła. Taż sama gazeta wspomina o piśmie urzędowym, które zawiera w sobie przyszłe urzadzenie cyrkułów wyższego i niższego Renu. Podług tego pisma, oba te cyrkuły dla odpadnienia lewego brzegu Renu będą połączone w ieden, pod nazwiskiem cyrkułu reńskiego, i przydane do niego zostaną posiadłości orderu maltańskiego w tey części kraiu leżące.

Z Neapolu d. 21. Listopada.

Część flotty admirała Keith iest nie bawnie oczekiwana w tuteyszym porcie do którego ma przybydź dla opatrzenia się w żywność. — Woyska rossyyskie stoiące tu załogą, nie czynią ieszcze żadnego przygotowania do odpłynienia, z

200

resztą zachowuią naywiększą karność. — Król Jmć znayduie się zawsze w Palermo.

Z Rzymu d. 28. Listopada.

Jego Swiątobliwość troskliwy o wzrost umieietności i instrukcyą młodzieży, rozkazał, aby bieg nauk przerwany wczasie rewolucyi, na nowo rozpoczęty został.

Kardynał Albani, dziekan S. kollegium, zapadł niebezpieczno na zdrowiu w nocy d. 25, lecz zaczena się iuż mieć lepiey.

Z Berna d. 11 Grudnia.

Ob. Verninac odebrał rozkaz przez nadzwyczaynego gońca udania się do Lionu, gdzie ma się z pierwszym konsulem widzieć; iutro wyiedzie.

Mała rada oznaymiła, że zbiegi woysk narodowych są umieszczeni w przebaczeniu d. 28 p. m. ogłoszonym, ieżeli innych zbrodni nie popełnili.

Z Schaffhausen donoszą, że ob. Schultzer, kommissarz dystryktu Winterthur aresztowany został i pod strażą woyskową do Schaffhausen przyprowadzony. Miał on należeć do spisku dążącego do obalenia teraźnieyszego rządu. Spiskowi w liczbie 500 mieli się zgromadzić na wzgorku Winterthur; tam odebrawszy z rożnych stron posiłki mieli się udać do Berna i przywrocić seym. Z resztą nie wiadome są ieszcze szczegóły tego spisku. Trzy kompanie woysk, helweckich przywrociły porządek w Winterthur, gdzie przez 24 godzin mieszkańcy stali pod bronią, opieraiąc się wieśniakom, którzy chcieli miasto opanować. W innych kantonach także miano wiele osób poaresztować.

Z Hagi d. 15 Grudnia.

Z Amiens dowiaduiemy się z pewnością, że lord Cornvallis za porozumieniem się z dworem rossyyskim potwierdził 3 artykuły pokoiu lunewilskiego, to iest odstąpienie lewego brzegu Renu, Niderlandow austryackich, i wynagrodzenie Xcia toskańskiego w Rzeszy.

Ob Grasveld który przed 2 lat był przeznaczony na ambassadora do Cisalpinii, poiedzie w tym charakterze do Lizbony, a ob. Dedem dotąd poseł w Sztutgardzie, do Florencyi. Odpływaiący w krotce konwoy na morze śrzodziemne odprowadzi obywatela Grasveld do Lizbony.

Gdy ob. Love z Greningi dla słabego zdrowia nieprzyiął urzędu dyrektora stanu, wybrano na ten urząd iednego z partyi Oranistow obywatela Alberda.

Ma bydź po 5 ludzi z każdy kompanii naszych 7 półbrygad wybranych, i z nich uformuią się woyska na załogi w Indyach zachodnich. Tym czasem zachęcaią do dobrowolnego przystawania, a ieżeli ochotnikow liczba nie będzie dostateczna, na ow czas reszta wybrana będzie losem; officyerowie i unterofficyerowie, którzy do służby osadowey poydą na wyższy stopień postąpią.

Z Paryża d. 11. Grudnia.

Odiazd pierwszego konsula i ministrow Chaptala i Talleyranda do Lionu ieszcze nadal odłożony został. albowiem dla powodzi i złych drog deputowani cisalpińscy na czas wyznaczony stanąć nie mogli.

Ciało prawodawcze ratyfikowało także iuż traktaty z Rossyą i Portugalią.

Senat mianował członkiem ciała prawodawczego obywatela Lintz członka sądu rewizyynego w Trewirze.

Minister skarbowy doniosł konsulom że oob. Gascon, Steinmann, i kom-

pania dopuścili się fabrykacyi, chcąc od skarbu narodowego zamiast 309,087 fr. (515145 zł. pol.) które im się należały, 872,893 fr. (1454,821 zł. pol. gr. 20) dostać. Zatem pomienieni obywatele wyrokiem konsulow wszelkiey surowości ustaw podpaśdź maią.

Z Amiens donoszą, co następuie. " Już pasmo telegrafow między Paryżem i naszem miastem ukończone zostało, i daleko lepiey, niż na wszystkich innych gościńcach. P. Merry przyiechał tu z margrabią Cornvallis w urzędzie pierwszego sekretarza ambassady. Sztab 4go regimentu dragonow, który przedtem był w Hadze, dał zgromadzonym władzom wspaniałą ucztę.

TRYBUNAT.

"Posiedzenie d. 10 Grudnia." Po przeczytaniu dziennego porządu, Garey wniosł, ażeby roztrząsano proiekt Xiegi ustaw cywilnych, w sposobie przyiętym od rady stanu, to iest: nie razem, ale każdy zosobna artykuł ieden po drugim, tak żeby każdy członek trybunatu mogł swoie uwagi czynić. Trybunat nakazał drukowanie, i odesłał pod roztrząśnienie kommissyi z 3ch członkow złożoney. Rozpoczeto znowu roztrząsanie proiektu Xiegi ustaw cywilnych, na wczorayszem posiedzeniu przerwane. Garat mówi przeciwko proiektowi. Sądzi on, rzecza nader niebezpieczną, że na czele Xiegi ustaw cywilnych umieszczono rozrządzenia ogólne, tyczące się wszelkich innych ustaw, tem bardziey, że wielu ludzi utrzymuie, iakoby narod, nie potrzebował tylko Xiegi ustaw cywilnych, że polityczne ustawy są tylko ułudzeniem, a opinia wołaiaca o nie, manią. — Co do artykułu mowiącego, że ustawy obowiezuią na mocy ogłoszenia przez pierwszego konsula, zdaie się to mowcy bydź gorszącem odszczepieństwem w polityce. Ogłoszenie mówi on, iest tylko formalnością, ale nie częścią stanowiącą moc ustaw. Garat potem czyni zarzuty przeciw wszystkim artykułom proiektu, i żąda iego odrzucenia. Curé obstaie za proiektem, sądzi on go bydź użytecznym, i żadnego w nim nieupatruie niebezpieczeństwa. — Thiessé mowi przeciwko proiektowi; chcąc w opisie iednostaynego prawidła do ogłaszania ustaw, któreby ściągało się do wszystkich 3ch odnog władzą prawodawczą składaiacych. Naybardziey zaś obchodził Thiessé wyraz opinii na przeszłem posiedzeniu wyrzeczony od iednego z mowcom, którzy wczoray za proiektem mówili. Ten mówca, mówi Thiessé, oświadczył życzenie widzieć nas poświęcaiących maxymę, ażeby ustawy nie miały władzy nad sprawami przeszłemi, ponieważ w tey mierze znayduie się wiele ustaw rewolucyynych. Nie masz w tem wątpliwości że ustawy nie powinny się rozciągac do czynow przeszłych, ale żadne prawidło nie iest bez wyiątku: sam mowca rządowy wskazał nam ieden przypadek, w którym ustawy muszą się do czynow przeszłych rozciagać. Z resztą czegoż się mówca wczorayszy domagał? Czyliż nie tego, ażeby przyzwolić rządowi na przyśpieszenie odwołania rzeconych ustaw? lub że wszystkie ustawy rewolucyyne, tem samem zniesione zostaną, skorobyśmy potwierdzili zasadę, o którą tu rzecz idzie, a która iest iednym z artykułów ustaw nam do roztrząsnienia poddanych? To zdaie się obywatelowi Thiessé tem dowodnieyszą bydź rzeczą, że ta nauka znayduie się we wszystkich dorad zaniach podanych przez sławnego prawnika nale-

żącego do układania Xięgi ustaw cywilnych, a które iego ręka podpisała. Lecz ustawy rewolucyyne względem następstwa, i rowności podziału mogą bydź uważanemi za maiące moc rozciągaiącą się na czyny przeszłe. I możnaż słusznie odwołać to wszystko, co zaszło w nieśmiertelney nocy d. 4 Sierpnia 1789 roku. Mogłby kto powiedzieć: „ Miałem przywileie szlachectwa, przywileie feudalności, prawa starszeństwa, i niezmierne spadki na mnie i moich potomków; wasze ustawy mogły obalić wszystko, co miało potem nastąpić, ale one nie rozciągały się do czynow przeszłych: powinniście mię zatem utrzymać przy moich prawach i przywileiach. " Potrzeba mu więc będzie powrocić wszystko, aż do niewolników, a tak uwieczznia się strasżne nadużycia przez wiele ieszcze pokoleń. — Tym sposobem Thiessé i przez wiele innych szczegółow wyłożywszy swoie mniemanie domagał się odrzucenia proiektu. Desmeunier żąda odpowiedzieć, i wstępuie na mównicę. Chazal: Domagam się dalszego roztrząsania. Wiele głosow: Słuchaymy Desmeuniera. — Inni: Dalsze roztrzasanie. Desmeunier schodzi z mownicy. — Prezydent chce odwołać posiedzenie. — Wiele członków: Głos dla Desmeuniera. — Desmeunier oświadcza, że żadnego nie ma związku z układaczami Xiegi ustaw cywilnych; że wyraz iego wzięty słownie fałszywie był rozumiany; że nad to iuż mowiono o ustawach rozciagaiących się do czynów przeszłych, i że on w tem mieyscu wyraził tylko swoie żądanie, ażeby sędziowie mieyscowi mogli bydź uspokoieni, że kiedyś podług tych ustaw sądzili. Nie poczuwa on się, ażeby to mogło przeyśdź mu przez myśl nawet, o co go obwiniaią. Thiessé odpowiada, że słyszał z ust iego wyraz, " ieszcze się wiele znayduie praw rewolucyynych. „ Z resztą dodaie on, móy kolega Desmeunier nie wie, że utrzymywano przedemną systemat, który ia zbiiam, i że, ile razy pytano się, czyli ustawy rewolucyyne nie obalone, maią swą trwałość zachować, zawsze odpowiadano, że trybunał kassacyyny innych się zasad chwycił. I cożby stąd wypadło, gdybyśmy potwierdzili zasadę, o którą rzecz idzie? Zamiast przeszkodzenia działaniu na przeszłość, uyrzelibyśmy wszystko przeciw życzeniom naszym. — Huget mówi za proiektem. — Na koniec dalsze roztrząsanie proiektu odłożono na dzień następuiacy. — Nakoniec na posiedzeniu d. 12 trybunat odrzucił ten proiekt 65 głosami przeciw 13.

Tegoż dnia w ciele prawodawczem wykładali radzcy stanu, Thibaudeau, Real, i François z Nantes imieniem rządu 3ci proiekt ustaw cywilnych pod tytułem: "O czynach stanu cywilnego, " który się dzieli na 6 tytułów 1) o czynach stanu cywilnego, 2) o urodzeniu, 3) o małżeństwie, 4) o następstwie, 5) o woyskowych będących za granicą, 6) o uproszczeniu czynów stanu cywilnego. Proiekt ten odesłano do trybunatu.

Z Londynu d. 15 Grudnia.

Rząd nasz nie zezwolił, ażeby flotta francuzka przed zawarciem ostatecznego pokoiu do St. Domingo odpłynęła. Z tem wszystkim spodziewać się należy predkiego iey z Brestu odeyścia. W tym razie admirał Mitchel odebrał rozkaz udadź sie za flotta francuzka na pierwsze doniesienie o iey odeyściu. Dla tem predszego zaś dowiedzenia się, rozstawiono szybkie statki od brzegów irlandzkich do Brestu. Flotta admirała Mitchell

będzie obserwacyyną dla flotty francuzkiey aż do St. Domingo, ażeby ta ostatnia, nie przedsięwzięła czego przeciw naſzym osadom. W czasie pierwſzych lat pokoiu siły naſze lądowe i morskie w Indyach zachodnich maią bydź bardziey pomnożone niż kiedy.

Z odnogi Bantry 7 liniowych okrętów uda się do Indyy zachodnich. — Woyska powracaiące z Egiptu uwolnione zostały w Portsmut i w Deal od kwarantany.

Dzienniki naſze mówią, że ieſzcze przed zimą wiele okrętów z towarami z Petersburga do Francyi poyśdź miało.

Wczoray odwiedził P. Addington lorda St. Vincent, który nie dawno powstał z niebezpieczney recydywy. — Dziś pierwſza regularna poczta do Francyi odeszła.

Zapewniaia, że rząd naſz na mocy negocyacyów w Amiens wſzystkie osoby w Anglii na wolność wypuści, które dla politycznych mniemań więzione były, wygnanych zaś do kraiu przywoła.

Z Lizbony pod d. 1 Grudnia donoszą, co nastepuie: Ministrowie Don Rodriquez de Souza i margrabia Pombal usiłuią wciśnionym się dotąd nierządom koniec uczynić. D. 26 Listopada stracono iednego złoczyńcę, który 5 ludzi zabił. D. 28 drugi za nim poſzedł. Takowego przykładu nie widziano od półpięta roku, nie dla tego iednak, aby zbrodnia była rzadka, gdyż w Portugalii można na dzień zabóystwo iedno liczyć. Xiążę Regent oświadczył, że żadnemu zabóycy nie daruie, i wydał rozkaz, aby każdy takowy złoczyńca, w 3 dniach został stracony. Z tem wſzystk[illegible] czasie tracenia iednego zabóycy, ieden żołnierz przebił maytka i wtracony został do więzienia. D. 25 Listopada ieden odważny officyer morski był na łożku od 3 maytków napadnięty i 3 rany od puginału odniósł, poczem porwał za pałaſz i zbóyców odpędził. — Syn naystarszy Xcia Brazylii, i syn iedynak Xcia de Foenza na ospę umarli.

Słychać, że Berthier zostanie ambaſsadorem do Londynu mianowany. — Kardynał Erskine wyiechał do Francyi. — Królowa zupełnie ozdrowiała. — Doktór Jenner, który wprowadził krowią ospę znayduie się znowu w Londynie. — Hanwey Morris w Dublinie za zaręczeniem na wolność wypuſzczonym został.

Przemiana gońców między Amiens i Londynem iest nader żywa. Lord Cornwallis w ostatnich swoich depeſzach donosi, że negocyacye bardzo pomyślnie idą.

Mówią, że rząd naſz nadgrodzi właścicielom okrętów angielskich poniesione ſzkody w portach roſsyyskich pod Pawłem I. w czasie koalicyi północney, podobnie iak w czasie amerykańskiey woyny postąpił względem poniesionych szkód w portach francuzkich.

Słychać, że P. Vansittart poiedzie w charakterze ambaſsadora do Kopenhagi, a P. Tierney powróci na iego urząd przy skarbie.

Dzisieyſzy Imperator powrócił Ludwikowi XVIII. pensyą 200,000 rubli, którą mu był Paweł I. cofnał.

Z Nowego Jorku donoſzą pod d. 13 Listopada, że tam żółciowa gorączka zupełnie ustała. Dziennik amerykański (Albany Centinel) zawiera w sobie list iednego kapitana okrętowego donoſzący o wielkich rozruchach na St. Domingo. Czarni nie chcą nikomu pod-

legać. Tousſaint wydał odezwę przywracaiącą dawny kalendarz, i nakazał święcić niedzielę. Zapewnia daley tenże kapitan, że Tousſaint ogłosił tę wyspę za niepodległą, i otworzył porty wſzystkim narodom.

Gdy Król przychylił się do przywrócenia poczty z Francyą, będzie zatem w Dower 2 razy na tydzień przychodzić i odchodzić poczta.

Ob. Otto naiął dom u lordowy Dunsanny, za który płaci rocznie 450 f. ſzt. (18,000 zł. pol.)

Sobotnia gazeta dworska donosi, że przywóz wſzelkiey żywności iest pozwolony, zakaz zaś wywozu na 6 miesięcy przedłużony.

Pomiędzy pismami odebranemi z Indyi, w iednym liście z Taheras znayduiemy następuiące ſzczegóły o przyięciu naſzego ministra przy dworze perskim: " Miałem ukontentowanie pisać do WPana przy wyieździe z Iſpahan; dziś donoſzę Mu, iż po przyiemney podróży przez 4 dni, pod czas którey wſzędzie byliśmy z naywiękſzym uſzanowaniem przyymowani, staneliśmy w stolicy Perſyi. Dwóch pierwſzych officyerów dworskich z 1200 gwardyi wyiechało 8 mil od miasta na przeciwko poſelstwu, i służyło nam za eskortę aż do domu pierwſzego ministra Hajy-Ibrahim, który był uwiadomiony o naſzym przybyciu. Byliśmy od niego w ſpoſobie naywyſzukanſzym przyiętemi; prócz tego miewaliśmy co dziennie z iego kuchni śniadanie i obiad, i tak dalece w iego potrawach zaſmakowaliśmy, żeśmy ich nad naſze codziennie się gotuiące przenosili. Wczoray byliśmy królowi przedstawieni, i nic wſpanialſzego nie można sobie nad te uroczystość wystawić. Kapitan Malcolm iechał konno, otoczony ſwoim orſzakiem i liczną muzyką; wſzędzie którędy przeieżdzał odbierał honory. Nie zsiedliśmy z koni podług zwyczaiu na dziedzińcu, ale przed samą bramą pałacu. W przedpokoiu przyiął nas Soliman Kan Kujer bliski krewny królewski, z którym paliliśmy tytuń i pili kawę, póki marszałek dworu nie przybył wprowadzić nas na audyencyą. Prowadził nas przez obſzerny dziedziniec i ſzereg z 2000 iednako ubraney gwardyi uſzykowany. Na końcu tego nieiako ogrodu postrzegliśmy w kąciku siedzącego na sofie Króla. Zbliżywſzy się ku niemu, ieden officyer doniósł mu, że kapitan Malcolm, ambaſſador rządcy Indyi przybył złożyć hołd J. K. Mci, na co król odpowiedział głośno: " Witam go. „ Uſzykowano nas potem stosownie do naſzych stopni; kapitan Malcolm znaydował się w śrzodku w nieiakiey odległości od króla; po prawey stronie króla siedzieli cokolwiek niżey następca tronu, iego matka i pierwſzy minister. Blask dyamentów na iego koronie i ubiorze, który słońce odbiiało zaledwo znieść można było. Nic przyiemnieyſzego nie można sobie wystawić nad uprzeymość króla podczas tey audyencyi, która około 20 minut trwała. Pożegnawſzy go potem, powróciliśmy do siebie wielce ukontentowani. — Król ma około 32 lat, nos rzymski, długą czarną brodę i wspaniałą postawę. „

Z Petersburga d. 4 (15) Grudnia.

Imperator wydał do dyryguiącego senatu ukaz w treści następuiącey: — " Z niezmiernym żalem moim dowiedziałem się, że z okoliczności częstych pożarów w Kązanie, gdy padło na iednego z tamteyſzych obywatelów podeyrzenie, iakoby ogień podkładał, natych-

miast wzięto go do więzienia, a gdy po licznych indagacyach do niczego się nieprzyznał, użyto na niego okrutnych katowni i tortur. W czasie tych katowni wyznał ón na siebie winę, którey może nigdy nie popełnił, a sąd skazał go na publiczną karę, który wzywaiąc na świadectwo swoiey niewinności, Boga i lud przytomny zakończył nędzne życie. Tak srogie okrucieństwo i tak okropne nadużycie powierzoney władzy, zniewoliły mię do zesłania na mieysce mego adiutanta półkownika Albedyhl, ażeby się lepiey o tem zdarzeniu dowiedział. Ten smutne mi donosi potwierdzenie tego okrucieństwa. Dla zapobieżenia więc nadal podobnym bezprawiom, rozkazuię dyryguiacemu senatowi ściśle dochodzić powodów tego bezprawia, onym nadal zapobiedz, winnych ukarać, i urzędy sądownicze ludźmi cnotliwemi obsadzić. „

Wicegubernator petersburgski konsyliarz stanu Sawalewski w nadgrodę swoich zasług przy urzędzie odbierczym do summ arędownych od palenia wódek i robienia piwa, został mianowany aktualnym konsyliarzem stanu.

Assessor kollegium związków zagranicznych Willamow został mianowany konsyliarzem nadwornym do interessów matki imperatorskiey. P. Willamow powrócił teraz z Stokolmu, gdzie się przy ambassadzie rossyyskiey znaydował. Na iego mieysce poiechał do Stokolmu assessor kolegialny Politica.

Z Moskwy pod d. 19 Listopada donoszą co następuie: " W czasie koronacyi uyrzała Moskwa liczny ziazd cudzoziemców, którzy powszechnie uwielbiaią z zadziwieniem i szałem tuteyszy dom podrzutków, panuiący tam porządek, ochędostwo, i wytwór; i utrzymuią, że żaden naród w tym rodzaiu nic podobnego nie ma. Jak dalece ucieszony był Imperator wydoskonaleniem tęgo wielkiego instytutu pod opieką Imperatorowey Matki, świadczy następuiący list iego do niey pod d. 22 Paźd: napisany:

" Tak dalece zostałem przenikniony ukontentowaniem, które mi sprawiło oglądanie domu podrzutków, i wybornych w nim urządzeń, że mam sobie za obowiązek, oświadczyć W. C. Mci, moią nayw iększą wdzięczność za porządek i osobliwszą pieczołowitość, z którąś W. C. M. raczyła tym domem zarządzać, iako też i za szybkie udoskonalenie wszelkich sposobów na korzyść ludzkości. Proszę W. C. Mci wielu osobom pod iey dozorem tym domem zawiaduiacym, rozdadź przyłączone tu rzeczy, na znak moiey wdzięczności.

W. C. M. wierny i uniżony Syn
Alexander.

Z Stokolmu d. 11. Grudnia.

D. 15 t. m. wyiadą stąd Xięstwo badeńscy. Obrócą oni podróż swoią na Vennersborg dla obeyrzenia kanału Trollhatta, Boże narodzenie przepędzą w Gotenburgu, a na nowy rok przybydź maią do Helsingburgu.

Król Etruryi własnoręcznym pismem uwiadomił naszego Monarchę o swoiem wstąpieniu na tron. Król Jmć również mu własną ręką odpisał z życzeniem wszelkich pomyślności.

Dla lepszego opatrzenia twierdzy Sycaborgu mianował Król Jmć iey kommendantem vice admirała Cronstedt.

Z Gothenburga donoszą, że tam przed 14 dniami miano nadzieię nader pomyślnego śledzi połowu, ale nagle obrócił się wiatr od wschodu, który śledzie od brzegu odpędza. Jeżeli się

wiatr nie odmieni, obawiamy się aby nadchodząca zima niepozbawiła nas połowu.

Kupiec van Loon został agentem szwedzkim handlowym w Dordrechcie.

Z Frankfurtu d. 12. Grudnia.

W Dillingen jezuickie kollegium coraz się bardziey zapełnia. Znayduią się tam 2 włoscy hrabiowie, wielu emigrantow francuzkich i niemieckich z lewego Renu duchownych. Niedawno przyięto wielu nowicyuszow. Rektor zakonu Baccanari iest tam w krotce z Włoch spodziewany. Poseł batawski w Stutdgardzie ob. Dedem wyiechał do Florencyi, dla powinszowania Królowi Etruryi imieniem swoiego rządu.

Wczoray przeieżdżał tędy würtemberski goniec do Londynu. — Poseł rossyysko maltański baron Pfirdt powrocił tu z obieralnego ziazdu w Heitersheim.

Hrabia Rumford, który teraz został członkiem do instytutu narodowego w Paryżu proponowany, urodził się w mieście Rumfordt w północney Ameryce; zwał się on przedtem Beniamin Thomson i wcześnie ożenił się bardzo bogato, z którego małżeństwa została się corka, bawiąca się teraz w Paryżu. Zaczął on zawod swoy woyskowy w milicyi, gdzie w krotce został maiorem. Za wybuchnieniem amerykańskiey woyny służył w woysku angielskim. Na rozkaz lorda Sackville udał się do Londynu, gdzie otrzymał mieysce w departamencie amerykanskim. Powrocił potem do Ameryki i został podpółkownikiem w regimencie dragonii w Nowym Jorku. Od tego czasu aż dotąd odbiera zawsze pensyą od dworu londyńskiego. W r. 1784 powrocił znowu do Anglii i był od Króla na rycerza pasowany. Na ow czas wezwał go swoich do kraiow elektor bawarski przez posła swego w Londynie hrabiego Kanslang. Jego filantropiczne urządzenia w Bawaryi trwaią ieszcze dotąd. Karol Teodor w r. 1790 mianował go hrabią Rumford swoim jenerałem. Miał potem w charakterze posła bawarskiego wyiechać do Londynu, ale do tego nie przyszło, gdyż on urodził się poddanym Króla W. Brytanii. Żył więc prywatnie iako wice prezydent Towarzystwa królewskiego nauk w Londynie i ustanowił instytut królewski. W r. 1801 na żądanie elektora udał się do Monachium, lecz w krotce poiechał do Paryża, gdzie dotąd się ieszcze bawi.

Z Berlina d. 15. Grudnia.

Doktor Achard wydał uwiadomienie doświadczeń przez kommissyą pod iego okiem około burakowego cukru powtornie czynionych. Centnar buraków wydał 4 funty mniey rafinowanego cukru, a 1500 centnarów burakow dały 5952 surowego cukru, 450 centnarow wygniecionych burakow, 111 centnarow Syropu, i 13500 kwart płynu do gorzałki. Ta więc fabryka cukru z burakow podług rachunku nietylko prywatnym, ale nawet królewskiemu skarbowi 2 i puł mill. talar. w wzysku przynosi. P. Achard zasadza w swoich dobrach na Szlasku niezmiernie wiele buraków, i iuż iedne rafinerya cukrową tam założył.

Dworski medalorzeźbiarz Daniel Los i syn iego wydali tego roku 5 pięknych srebrnych medałow 1) w podarunku dla dobrych dzieci chłopcow i dziewczat; 2) na uczczenie rodzicow i dobroczynow; 3) dla przyiaźni; 4) miłość wzaiemna rodzicow i dzieci; 5) dla młodzieży w stan iaki wchodzący. Sztuka kosztuie po 1 i puł talara.

DODATEK
DO Nru. 1.
GAZETY KRAKOWSKIEY.

W Niedzielę Dnia 3. Stycznia 1802

O życiu Szymona Szymonowicza Bendoń skiego.

Jeden z naysławnieyszych wieku szesnastego pisarzów Szymom Szymonowicz Bendoński urodził się we Lwowie z familii ormiańskiey w roku 1557. Nigdy wiekszym poeta nie mogła się Polska poszczycić. Mąż ten otrzymawszy z filozofii doktórat pod dziekanem Anzelmem Bondzeńskiem w akademi krakowskiey, udał się do Padwy. Pełne były na ów czas Włochy szukaiących światła Polaków, gdzie Klawiusz, Muret, Molina pierwszeństwo między uczonymi trzymali. Pod ich okiem kształcił się Szymonowicza umysł, z nich czerpał te nauki, które mu potem nieśmiertelną chwałę przyniosły. Za powrotem swoim do oyczyzny udał sie Szymonowicz do woyska, i wszedł do chorągwi w onym czasie Pancernemi zwanych. Nie mogły się ukryć iego talenta przed pilnym okiem Jana Zamoyskiego, rektora akademii padewskiey, a na ów czas hetmana woysk polskich i Kanclerza W. Koronnego. Mąż ten, z którego domu wyszli Kochanowscy i inni sławni Polacy, powziął szacunek ku Szymonowiczowi, przybrał go do boku swego, uczynił swoim sekretarzem, a potem zlecił onemu dozór nad edukacyą swoiego syna Tomasza, godnego cnot oycowskich dziedzica. Tam to rozwinęły się Szymonowicza talenta, stamtąd pokazały się światu nieśmiertelne piora iego pamiątki, iako to: " Herkules młody, Joel prorok, Sielanki polskie i t. d. „ Nieutrzymała się iego sława w granicach ziemi oyczystey, brzmiały poklaski po całey Europie. Wkrótce uyrzano go na Kapitolu; i tam gdzie zwycięzcy świata swe łupy zawieszali, w tym samym mieyscu Szymonowicz z rąk naywyższego rządcy kościoła Klemensa VIII. laur poety otrzymał. Powrócił potem do oyczyzny, i na łonie familii w roku 1629, d 5 Maia o godzinie 9 zrana zakończył życie wieku swego 72 roku, uczczony nadgrobkiem od Kaspra Solskiego filozofii w akademii zamoyskiey nauczyciela. Pełen iest iego pochwał Lipsyusz Justus, równaiac go z naysławnieyszymi wieku złotego łaciny pisarzami; uwielbia go Szymon Starowolski, ważąc na równey szali z Kochanowskim: gniewa się uczony Chrisaurus Philomusus, że ten poeta iest tak mało Polszcze znanym, gdy za granicą obcy dziwić mu się nieprzestaią. Ale naybardziey szacunku iego dowodzą

dwa następuiące listy Duzow Holendrow syna i oyca. Sławny z nauki swoiey, sławny z gładkiego wiersza Janus Duza wysłał w roku 1597 syna swoiego Jerzego do Konstantynopola. Ten przeieżdżaiąc przez Lwów, siedlisko na ów czas uczonych, zabrał przyiaźń z Szymonowiczem, przypatrzmy się, iakie temu poecie zalety przed oycem daie.

" Temu miastu (wyraża ón) wiele winien iestem, a nayszczególniey, że mi zdarzyło się weyśdź w ścisłą przyiaźń z Szymonowiczem, i używać u niego świętych praw gościnności. O z iakimże oklaskiem świata mąż ten mieysce na Parnasie odziedziczył! czyliż nie są tego świadkami pisma iego w Enopolu wydane i ów wyborny " Jozef czysty „ i przedziwna parafrazys " Joela. „ Oyciec mu tak odpisał: " Nie wiesz móy synu z jaką radością pokilkakrotnie list twóy odczytywałem, w którym mi donosisz, że tak wielkiego męża nie tylko łaskę zyskałeś, ale nadto ieszcze przyiaźnią się chlubisz, którą cię ten nieporównany pisarz raczył zaszczycić. Wiedz o tem, że za dobre sprawowanie się twoie, które ci przyiaźń naywymowznieyszego tłumacza, i nayprzyiemnieyszego rymotwórcy ziednały; wiedz mówię, że za Szymonowicza oyciec twóy własny winien ci iest niewymowną wdzięczność. Zatrudnienia moie, nie pozwalaią mi rozszerzać się dłużey z pochwałami tego poety, którego z pism nayłatwiey poznać możesz, a który u nas powszechnie iest dziwiony i uwielbiany. „

Dzieła Szymonowicza są: Wiersz żałobny na śmierć Górskiego i Sokołowskiego. Ody, które Janus Duza z pindarowemi równa. Wiersz na obrazy Zamoyskich. Herkules młody, którego Kniaźnin wytłumaczył. Jozef czysty. Joel prorok. Pentezylea, Sielanki polskie &c. &c. &c.

Wiadomosci tyczące się nauk, kunsztow i odkryciow.

Czytamy w iednym liście z wyspy Demarary pod d. 22 Września, że się tam pokazał w skałach nad morzem wąż 70 stop długości maiący, grubości zaś, iak bela bawełny. Swiadek oczny twierdzi, że ten niezmierny płaz czołgaiąc się z iedney skały na drugą, łamał swoim ciężarem drzewa palmowe; zatrudniaia się teraz wyśledzeniem iego siedliska, dla zabicia go. Rodzay ten iest iaiorodny. Przed nieiakim czasem odkryto i zabito iednego, w którym znaleziono 20 iay, a w każdym iaiu znaydowało się po 30 młodych wężów. Te gady rzucaią sie na zwierzęta naymocnieysze i naydrapieżnieysze.

Jeden autor paryzki uroił sobie potworny proiekt generacyi ustalony na związkach zrobionych między osobami nayznacznieyszemi w szkołach narodowych ustanowionych dla płci oboiey. Nazwał ón ten swóy systemat " Megalanthropogenesia „ (wielkoludopłodnia). Lekarz Bayard zadał sobie pracę zbić to poczwarne dzieło twórcy światłych pokoleń akademicznych, rozumną dysertacyą względem układu anatomicznego ciał, w którey dowodzi, że oyciec z kraiu Eskwimanów połączony z niewiastą lapońską może wydadź dziecię z wyższym dowcipem nad potomków Cezarą i Semiramidy. Chce ón dowieśdź tego przez połączenie dzikiego z Aweyronu i dzikiey dziewczyny z Hiszpanii. Te dysertacyą nazwał Bayard: " Antimegalanthropogenesiamania. „

D. 10 Grudnia kilku robotników kopiąc studnią blizko Dower znaleźli

popiersie Juliusza Cezara z napisem: " Julius Cesar A. U. C. 684. (Nie zaś 384 iak nam Hamburska gazeta donosi, bo to chronologii przeciwne.)

P. Hammer rodem Niemiec wysłany od Cesarza rzymsko - niemieckiego w celu czynienia zdobyczy uczonych do Egiptu, znalazł tam oprócz rękopismu arabskiego " Tysiąc Nocy i iedna,, ieszcze inny rekopism zamykaiący w sobie klucz do Hieroglifów, za którego pomocą był w stanie, czytać i wycyfrować wiele napisów z piramid, i doyśdź onych prawdziwego znaczenia.

Imperator mianował podkomorzego Ronosiczowa sędzią podawanych sobie proiektów i wynalazków, który iuż zlecony sobie urząd iak nayczynniey wypełniać zaczął. Mąż ten dla swoich obszernych wiadomości został mianowany członkiem imperatorskiey petersburgskiey akademii umieiętności, i do pomocy w ważnych zleconych mu zatrudnieniach ma dodanego rossyyskiego chemika i członka akademii Sacharowa.

Jeszcze za życia Katarzyny W. sławny z podróżów swoich P. Forster zebrany przez siebie wyborny gabinet mineraliów przywiózł tu był z Londynu dla sprzedania go tey Imperatorowy. Smierć Katarzyny przeszkodziła uskutecznieniu tego. Panuiący dziś Imperator wyliczył za ten gabinet 60,000 rubli, i darował go na użytek tuteyszey górniczey szkoły.

Akademia petersburgska umieietności, wkrótce dostanie z zwierciadłami Herschela Teleskop 20 stop śrzednicy maiący, który częścią własnemi rękami tego wielkiego astronoma, częścią też pod iego okiem był robiony. Godna iest uwagi, że akademia winna iest ten dar trzem Imperatorom po sobie następuiącym. Katarzyna W. obowiązała Herschela do zrobienia szkieł ocznych i wielkiego zwierciadła, reszta miała bydź przez rzemieślników sporządzona. Gdy zaś to dzieło szło nader powolnie, zatem Paweł I. darował wszystko akademii z rozkazem, ażeby go własnym kosztem dokończyć kazała. Dzisieyszy Imperator darował w tym celu akademii 14000 rubli. Akademia zatem odesłała na powrot do Anglii zwierciadło, ażeby teleskop, pod okiem sławnego Herschela ukończony został. Astronom ten zleconą sobie pracę z ochotą przyiął.

Ob. Bertholet senator i członek instytutu, czytał na posiedzeniu d. 7 Grudnia list obywatela Fournier ieometry, i członka instytutu egipskiego do Instytutu z lazaretu tulońskiego pisany. Ten uczony w dostrzeżeniach swoich w wyższym Egipcie poczynionych, odkrył i przerysował wiele zodyakow, które iak on mowi, zupełnie zgadzaią się z teoryą obywatela Dupuis o poczatku i starożytności figur zodyacznych. Ob. Dupuis w pamiętniku swoim drukowanym w roku 1781 i w przedruwanym roku przeszłego wielkiem dziele "O początku religiow," przypuszcza, że zodyak, któryśmy wzięli od Greków ma swoy poczatek w Egipcie, i że wynalezienie iego przypada naymniey na 15,000 lat przed erą Rzpltey francuzkiey. Chociaż on swoie mniemanie tylko hipotezą (przypuszczeniem) nazwał, nigdy iednak nie wątpił, aby to tak bydź nie miało, a odkrycia świeżo poczynione w Egipcie, iak naymocniey zdanie iego popieraią.

DONIESIENIA.

Na ulicy S. Jana u sztalmacha Laistra znayduie się do sprzedania Kareta Warszawska na 2 osoby mało używana, okna szkła szlifowanego, żaluzie, firanki kitaykowe, suknem przednim perłowego koloru wybita z bogdeką, iednym słowem ze wszystkiemi rekwizytami.

Ces. Krol. Sądy Szlacheckie Krakowskie Galicyi Zachodniey oznaymuią tym Edyktem Panom Kaietanowi i Wincentemu Szaniawskim i Zofii Grabinski: iż Pan Franciszek Dunin Suligostowski u sądow tych, o zapłacenie summy 1820 zł. pol. 20 gro z karą i kosztem prawnym żałobę na nich podał, i o pom c sądu ile sprawiedliwość wymaga dopraszał się.

Gdy zaś Sądy te, nie maiąc wiadomości gdzie obżałowani zostaią, lub czy w cale w C. K. państwach dziedzicznych znayduią się, onymże adwokata tuteyszego Ignacego Spyteckiego z ich szkodą i ich kosztem zastępcą postanowiły, z którym procefs ten stosownie do przepisów ustawy sądowey rozpocznie się i ukończony będzie: oni przeto Edyktem ninieyszym tym końcem upominaią się: ażeby dnia 23 Stycznia 1802 roku sami stanęli, albo ieżeli iakie maią prawa swego dowody te zastępcy wyznaczonemu wcześnie przesłali, albo nakoniec innego sobie patrona obrali, tego sądom tuteyszym wymienili, i podług przepisu tych środkow prawa używali, które do swey obrony za nayskutecznieysze osądzą, gdyż w przeciwnym razie wszelką niedogodność z zaniedbania wyniknąć mogącą samiby sobie podług opiewu C. K. praw, przypisać winni byli.

Jozef de Nikorowicz.
Jan Morak.
Karol de Reinheim.

Z Rady C. K. sądow szlacheckich Galicyi zachodniey.
W Krakowie dnia 2 Grudnia 1801.
Weinmann.

C. K. sądy szlacheckie Lubelskie Galicyi zachodniey oznaymuią ninieyszym Edyktem każdemu komu tylko o tem wiedzieć należy, iż na żądanie zastępcy mafs bankowych Warszawskich adwokata Reynbergera na zaspokoienie summ massie Tepperowskiey się należących, względem przedsięwzięcia licytacyi dobr Sokołowa z przyległościami w cyrkule Siedleckim leżących JP. Michała Ogińskiego własnych, a podług działa detaxacyi, którą lub w sądowey registraturze, lub też przy licytacyi oglądać można do 1,097,140 zł. pol. 19 gr. ocenionych termin pierwszy na dzień 26 Stycznia 1802 o godzinie 9 zrana ustanawia się. Rzeczone zaś dobra Sokołow pod następuiącemi warunkami więcey dai cemu zprzedane zostaną. a) Ażeby chcący licytować na początku licytacyi przynaymniey szóstą część ceny szacunkowey, a to 2600 czer. zło. w złocie po 18 zł. pol. rachować się maiącym, resztę zaś w monecie kurs maiącey iako vadium złożył. b) Potym aby stosownie do § 436 ustawy sądowey więcey daiący, co do reszty offiaruiącey summy długi na tych dobrach hypoteką zabespieczone na siebie przyiął; ieżeliby się kredytorowie przed wypowiedzeniem pieniędzy odebrać zbronili. Dla czego też wszyscy kredytorowie, na wspomnionych dobrach Sokołowa z przyległościami bespieczeństwo maiący na tenże termin licytacyi, nie oczekuiąc osobliwego wezwania, stosownie do nadwornego rozporządzenia pod 22 Sierpnia 179 ninieyszym się przywołuią, gdyż w przeciwnym razie, ci, którzyby się na wymienionym terminie nie stawili, maią wiedzieć, że ani do kupuiącego, ani do samych dobr prawa więcey nie maią, lecz swego zaspokoienia z ceny sprzedaży lub z innego maiątku Michała Ogińskiego poszukiwać muszą.

Wydzga.
Brozowski.
Kurtscher.

Z Rady C. K. sądow szlacheckich Lubelskich Gallicyi zachodniey. Dan w Lublinie d. 23 Października 1801.
Sahanick.